

Caroline Vonk
Ouderambassadeur Amsterdam
Namens Stichting Kleurrijke Scholen en de Onderwijs Consumenten Organisatie
p.a. Hoofdweg 53
1058 AX Amsterdam
amsterdam@kleurrijkescholen.nl
06-41249295

Aan de wethouder voor Onderwijs
De heer L. Asscher
En de Commissie Werk en Inkomen etc.

Amsterdam, 18 september 2008

Betreft: agendering voor de Commissie WIJ van 18 september 2008
van de stukken Notitie SP De Gelukkige School Nr. BD2008-005809 en
Rapport Segregatie in het basisonderwijs in Amsterdam Nr. BD2008-005887"

Geachte Wethouder, leden van de Commissie,

Graag zou ik als Ouderambassadeur Amsterdam willen reageren op de brief van de wethouder van 30 juni jl. over segregatie in het Amsterdamse basisonderwijs, en op de notitie van de SP 'De gelukkige school'. Als ouderambassadeur ondersteun ik ouders die zich middels ouderinitiatieven inzetten voor het mengen van de school van hun kinderen. Ik verleen die ondersteuning namens de Amsterdamse Onderwijs Consumenten Organisatie (OCO; u welbekend) en de landelijke (door OCW ondersteunde) Stichting Kleurrijke Scholen.

Praktijkervaring

Met deze praktijkervaring en vanuit het perspectief van ouders - mijn eigen kinderen zitten op de Corantijn, een school met een succesvol ouderinitiatief - spreek ik hier in. Natuurlijk ben ik blij dat het convenant er vorige zomer is gekomen. Dat was een grote stap vooruit. Maar nu lijkt het er soms op dat we stil staan of zelfs achteruit lopen. Actieve ouders zetten zich graag in voor het tegengaan van segregatie, maar daar moet dan ook de ruimte voor geboden worden! Die ruimte kan gecreëerd worden door een aantal obstakels uit de weg te ruimen, of met andere woorden: door een aantal flankerende maatregelen te nemen, en door helderheid te scheppen.

Obstakel schoolgrootte

Voor zover ik weet is er nog nauwelijks iets terechtgekomen van afspraken over maximale schoolgrootte. Voorop staat dat kwaliteit van het onderwijs een voorwaarde is om scholen succesvol te kunnen mengen. In die zin is een zekere mate van marktwerking ook wenselijk. Maar ik heb er moeite mee wanneer een school die geen afspiegeling van de buurt is, omdat die te wit is, nog witter wordt omdat die witte leerlingen wegzuigt van een andere kwalitatief goede school in de buurt die ook geen afspiegeling van de buurt is omdat die te zwart is. Een ouderinitiatief kan in één klap teniet worden gedaan of een paar stappen terug worden gezet als zo'n populaire school een extra kleuterklas opent. Ik ben er ronduit ongelukkig over als daardoor een ouderinitiatief tot het mengen van een school schipbreuk loopt.

Afspraken schoolgrootte

Het verbaast mij dat schoolbesturen niet in staat zijn om in overleg met elkaar en met de gemeente afspraken te maken over de omvang van hun scholen. Helderheid over schoolgrootte, een zekere bandbreedte is daarbij nog voorstelbaar, geeft organisaties, maar ook ouders, rust. Het geeft ouders rust omdat zij nu veelal hun kinderen op meerdere scholen aanmelden. Je weet maar nooit... Zowel scholen als ouders en hun kinderen kunnen zich daardoor minder goed voorbereiden op de grootte en samenstelling van groep 1 en de eerste schooldag.

In afspraken over schoolgrootte zou zelfs nog meegenomen kunnen worden dat die alleen bindend zijn wanneer de omringende scholen allemaal van voldoende kwaliteit zijn. Kan de gemeente in deze discussie het voortouw nemen?

Vertraging en onduidelijkheid over het plaatsingsbeleid

Het plaatsingsbeleid, waarvoor in het convenant de deadline op 1 augustus 2008 was gesteld, is nog niet gerealiseerd. De vier stadsdelen West binnen de ring hebben daarom nu zelf de handen ineengeslagen. Jammer is dat daarbij de forse leerlingenstroom naar Oud-Zuid en Slotervaart buiten beschouwing blijft. Ter illustratie: alleen al in de Baarsjes gaan meer dan 900 kinderen buiten het stadsdeel naar de basisschool. Het streven voor een plaatsingsbeleid binnen deze vier stadsdelen is nu 1 augustus 2009. Misschien realistisch, maar weinig ambitieus. En een gemist schooljaar.

De paragraaf over het plaatsingsbeleid in het convenant bevat een aantal voorrangsregels en een voornemen tot het maken van afspraken over voedingsgebieden. Ouders willen duidelijkheid, zijn de in het convenant neergelegde voorrangsregels per 1 augustus nu automatisch in Amsterdam van kracht? Worden ze op uniforme wijze formeel nog overgenomen door de afzonderlijke besturen?

Voedingsgebieden of voorrangsgebieden

In het convenant wordt ook gesproken over voedingsgebieden, het gebied van waaruit de leerlingen afkomstig zijn volgens de verwachting bij het stichten van een school. In het kader van plaatsingsbeleid en voorrangsregels lijkt het wenselijk om als uitwerking van het convenant niet alleen over voedingsgebieden te spreken maar ook over voorrangsgebieden. Als ik het goed begreep zal in deze commissie nog een keer apart over verder onderzoek en pilots op dit onderwerp worden gesproken. OCO verzocht mij alvast mee te geven dat inspanningen op het gebied van desegregatie niet als averechts effect moeten hebben dat scholen niet langer geprikkeld worden zich positief te onderscheiden in onderwijsaanbod en kwaliteit. Daarom pleit OCO voor kleine voorrangsgebieden die voldoende ruimte laten voor gemotiveerde ouders en leerlingen van iets verder weg dan om de hoek. Daarnaast zou de mogelijkheid om een stedelijke functie in plaats van een buurtfunctie te vervullen wat OCO betreft ook open moeten staan voor scholen met een onderscheidend onderwijsconcept en niet alleen voorbehouden moeten zijn aan geloofsrichtingen.

Helderheid dankzij O+S rapport, maar ook een klap in het gezicht

Het is goed dat ouders zicht kunnen krijgen op segregatie en dat in het O+S rapport de situatie per school is weergegeven. Duidelijkheid voorkomt vluchtgedrag van ouders uit onzekerheid. Het rapport identificeert ook de scholen waar nog een inspanning nodig is. Als ouderambassadeur kan ik u melden dat op ruim twintig van deze scholen ouders actief zijn om de school meer een afspiegeling te laten zijn van de buurt of de stad.

Maar...

De wijze van meten of een school te wit of te zwart is, is voor discussie vatbaar. Er zijn voorbeelden van prima gemengde scholen, met een samenstelling van 50%-50%, die toch als te zwart in het onderzoek staan, omdat de buurt aanzienlijk anders is. Wat is nu te wit of te zwart?

Ik moet u ook melden dat voor sommige van deze ouders het rapport een klap in het gezicht was omdat ze er niets van hun inspanningen in terug zagen. Het rapport is namelijk gebaseerd op cijfers van twee schooljaren geleden (2006/2007) terwijl op verschillende scholen in de afgelopen twee jaar juist resultaten zijn geboekt dankzij ouderinitiatieven. Deze ouderinitiatieven kunnen last hebben van dit rapport omdat het rapport een situatie laat zien die inmiddels achterhaald is. Het 'zwarte imago' wat de ouders zo effectief zijn tegengegaan wordt helaas door de gemeente bevestigd...

Als de gemeente beweert alles in het werk te stellen zodat uiteindelijk ouders de 'juiste' keuzes kunnen maken om een einde te maken aan segregatie, dan is het buitengewoon jammer als de gemeente in een rapportage voorbijgaat aan de prima resultaten die ouders bereikt hebben. Zelfs niet in een voetnoot of bijlage met actualiteiten.

Jaarlijkse onderwijs-segregatie-monitor?

Het is goed dat naast informatie over de etnische samenstelling van de scholen in het rapport nu ook informatie is weergegeven over sociale achterstanden. Sociale achterstand wordt nu gedefinieerd als een laag opleidingsniveau van de ouders. In toekomstige versies van het rapport is het misschien mogelijk ook informatie over de sociaaleconomische situatie weer te geven. Voorbeelden uit Amerika die recent in de pers aandacht hebben gekregen maken duidelijk dat langs die weg nog mogelijkheden liggen om een dubbelslag te maken op het gebied van desegregatie en kwaliteit. Is het mogelijk dat ouders via een jaarlijkse onderwijs-segregatie-monitor de vinger aan de pols kunnen houden?

Doorpakken naar kleurrijke scholen, SP-Notitie 'De Gelukkige School'

Mevrouw van der Pligt van de SP slaat met de notitie De Gelukkige School voor het basisonderwijs de spijker op zijn kop: om segregatie tegen te gaan en nieuwe 'zwarte' en 'witte' scholen te voorkomen is meer nodig dan wat er op dit moment aan maatregelen is. Gemengd onderwijs in Amsterdam kan alleen bereikt

worden als er wordt doorgepakt. De tijd is er rijp voor. De politieke discussie in deze commissie laat ik graag aan u over, maar ik roep u wel op om verdere stagnatie te voorkomen en als centrale stad meer de regie te voeren dan dat nu het geval is.

Segregatie begint al in de wieg, begin daar al met het tegengaan ervan

Helaas is het aan het begin van de 21^e eeuw nog steeds zo, dat segregatie al in de wieg begint. Minder kansrijke kindjes gaan naar de voorschool. Daarmee is hun schoolkeuze veelal bepaald. Meer kansrijke kindjes gaan naar kinderdagverblijf of peuterspeelzaal. Beide groepen komen dus van de wieg af aan al nauwelijks met elkaar in contact – en hun ouders dus ook niet. Dat is niet jammer, dat is vreselijk. Een prima maatregel zou zijn het samenvoegen van kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en voorscholen zijn. Kinderen die iets extra's nodig hebben, of het nu taalles, sociaalemotionele begeleiding of bewegingsles betreft, kunnen die ondersteuning op maat aangeboden krijgen. Samen-leven en de voorbereiding op de maatschappij wordt daarmee van jongs af aan mogelijk. Onbekend wordt bekend, en daarmee wordt ook de buurtschool aantrekkelijker, want ouders kennen elkaar al.

Moeten we in Amsterdam wachten op initiatieven uit Den Haag om dit te doorbreken?

Vergeet de peuterleidster niet

Een nauwer contact en een goede samenwerking tussen de peutervoorzieningen onderling en met de basisscholen in de buurt is een absolute noodzaak. Peuterleidsters hebben ook invloed op de schoolkeuze. Dat zij juist en volledig geïnformeerd moeten zijn over de basisscholen in de buurt is een factor die vaak wordt vergeten. De centrale stad moet hier een leidende rol in spelen.

Stadsbrede aanpak

De grootste kans op succes voor het mengen van te zwarte of te witte scholen ligt bij de ouders. Zij kiezen een school voor hun kinderen en zijn daarmee de bepalende factor. Gemeente, schoolbestuur, scholen en andere organisaties zullen echter zo veel mogelijk en zo effectief mogelijk flankerende maatregelen moeten nemen. In mijn ogen zijn dat in elk geval stadsbrede afspraken over plaatsingsbeleid, maximale schoolgrootte en onderwijskwaliteit.

Onderwijskwaliteit is daarbij meer dan alleen de Cito-score. Ik vind die jaarlijkse scoretabel in het Parool vreselijk. Je ziet alleen maar het niveau zoals ze de school verlaten *van het deel van de kinderen dat aan de Cito mocht meedoen*. Hoe groot de invloed van de school op de ontwikkeling van de kinderen is geweest is niet zichtbaar. De kwaliteit van de school heeft voor mij vooral te maken met de toevoegende waarde van de school op elk individueel kind. Ofwel: weet de school alles er uit te halen wat er in zit? Zo ja, dat is dan een goede school.

Met het huidige pakket aan maatregelen verdwijnt de samenhang omdat er te veel op stadsdeelniveau is neergelegd. Maar de segregatie stoort zich niet aan de stadsdeelgrenzen en dat zou in het beleid duidelijker tot uiting moeten komen. Pilots vertonen weinig samenhang en leveren nog weinig resultaten op. Een scholentocht is leuk, en handig voor ouders, maar kan effectiever zijn als de te eenzijdig samengestelde scholen zowel voorafgaand aan de scholentocht als na afloop intensiever geholpen worden in het bereiken van hun doelgroep.

Kortom, ik pleit er voor dat de gemeente een steviger rol gaat spelen in het bestrijden van de sociaal-economische en etnische segregatie in het onderwijs. Ik wacht daarom met spanning op de evaluatie van het convenant en de in mijn ogen noodzakelijke bijstelling van het beleid zodat de doelstelling uit het convenant toch worden gehaald.

Bij deze bied ik u van harte aan om als Ouderambassadeur Amsterdam, namens Kleurrijke Scholen en OCO, daarover mee te denken en tot praktische en haalbare afspraken te komen om de Amsterdamse basisscholen meer kleur te geven.

Wat doet Amsterdam aan de segregatie in het voortgezet onderwijs?

Tenslotte, de segregatie in het voortgezet onderwijs schreeuwt ook om aandacht. Schoolbesturen en centrale stad zullen haast moeten maken met een gezamenlijke aanpak van de capaciteitsvraagstukken en de bijna volledige tweedeling in het voortgezet onderwijs. Ook daar is een discussie, een convenant en actie hard nodig!

Hartelijk dank voor uw aandacht,
Met vriendelijke groet,

Caroline Vonk
Ouderambassadeur Amsterdam